

เศรษฐกิจพอเพียง

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระราชดำริชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 25 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และเปลี่ยนแปลงต่างๆ

การดำเนินชีวิตตามแนวพระราชดำริพอเพียง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเข้าใจถึงสภาพสังคมไทย ดังนั้น เมื่อได้พระราชทานแนวพระราชดำริ หรือพระบรมราโชวาท ในด้านต่างๆ จะทรงคำนึงถึงวิถีชีวิต สภาพสังคมของประชาชนด้วย เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งทางความคิด ที่อาจนำไปสู่ความขัดแย้ง ในทางปฏิบัติได้

แนวพระราชดำริในการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง

1. ยึดความประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่ายในทุกด้าน ลดละ ความฟุ่มเฟือยในการใช้ชีวิต
2. ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้อง ซื่อสัตย์สุจริต
3. ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์และแข่งขันกันในการค้าแบบต่อสู้กันอย่างรุนแรง
4. ไม่หยุดนิ่งที่จะหาทางให้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยาก ด้วยการขวนขวายใฝ่หาความรู้ให้มีรายได้เพิ่มพูนขึ้น จนถึงขั้นพอเพียงเป็นเป้าหมายสำคัญ
5. ปฏิบัติตนในแนวทางที่ดี ลดละสิ่งชั่ว ประพฤติตนตามหลักศาสนา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ได้ทรง ทำการศึกษาและวิจัยเชิงปฏิบัติ เกี่ยวกับทฤษฎีใหม่มาเป็นเวลานาน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2532 ในพื้นที่ส่วนพระองค์ขนาด 16 ไร่ 2 งาน 23

ตารางวาใกล้วัดมงคล ตำบลห้วยบง อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี และทรงมอบให้มูลนิธิชัยพัฒนาที่ทรงจัดตั้งขึ้นมาเพื่อเสริมโครงการของรัฐ ทั้งนี้ก่อนที่จะทรงนำเอกสารออกเผยแพร่อย่างเป็นทางการ ในปี พ.ศ. 2537 นั้น ทรงให้จัดตั้ง”ศูนย์บริหารพัฒนา” ตามแนวพระราชดำริ อยู่ในความรับผิดชอบของมูลนิธิชัยพัฒนา เพื่อเป็นต้นแบบสาธิตการพัฒนาด้านการเกษตรโดยประสานความร่วมมือระหว่าง วัด ราษฎรและรัฐ ทำการเผยแพร่อาชีพการเกษตรและจริยธรรมแก่ประชาชนในชนบท โดยทรงหวังว่าหากประสบความสำเร็จก็ใช้เป็นแนวทางสาธิตในท้องที่อื่นๆต่อไป ทั้งนี้ในส่วนของการพัฒนาด้านการเกษตรนั้น ก็คือแนวคิดและมรรควิธีที่รู้จักกันในนาม “เกษตรทฤษฎีใหม่” พระราชดำริ “ทฤษฎีใหม่” เป็นแนวทางหรือหลักการในการจัดการทรัพยากรระดับไร่นาคือที่ดินและน้ำ เพื่อการเกษตรในที่ดินขนาดเล็กให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในการดำเนินการทฤษฎีใหม่ ได้พระราชทานขั้นตอนดำเนินงาน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ทฤษฎีใหม่ขั้นต้น สถานะพื้นฐานของเกษตรกร คือ มีพื้นที่น้อย ค่อนข้างยากจน อยู่ในเขตเกษตรน้ำฝนเป็นหลัก โดยในขั้นที่ 1 นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างเสถียรภาพของการผลิตเสถียรภาพด้านอาหารประจำวัน ความมั่นคงของรายได้ ความมั่นคงของชีวิต และความมั่นคงของชุมชนชนบท เป็นเศรษฐกิจพึ่งตนเองมากขึ้น มีการจัดสรรพื้นที่ทำกินและที่อยู่อาศัย ให้แบ่งพื้นที่ออกเป็น 4 ส่วน ตามอัตราส่วน 30:30:30:10 ซึ่งหมายถึง พื้นที่ส่วน

ที่ 1 ประมาณ 30% ให้ปลูกข้าวในฤดูฝน ใช้เสริมการปลูกพืชในฤดูแล้ง ตลอดจนการเลี้ยงสัตว์และพืชต่างๆ พื้นที่ส่วนที่ 2 ประมาณ 30% ให้ปลูกข้าวในฤดูฝน เพื่อใช้เป็นอาหารประจำวันในครัวเรือน ให้เพียงพอตลอดปี เพื่อตัดค่าใช้จ่ายและสามารถพึ่งตัวเองได้ พื้นที่ส่วนที่ 3 ประมาณ 30% ให้ปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชผัก พืชไร่ พืชสมุนไพร ฯลฯ เพื่อใช้เป็นอาหารประจำวัน หากเหลือบริโภคก็นำไปจำหน่าย และพื้นที่ส่วนที่ 4 ประมาณ 10% ใช้เป็นที่อยู่อาศัย เลี้ยงสัตว์และโรงเรือนอื่นๆ

ทฤษฎีใหม่ขึ้นก้าวหน้า เมื่อเกษตรกรเข้าใจในหลักการและได้ลงมือปฏิบัติขั้นที่ 1 ในที่ดินของตนเป็นระยะเวลาพอสมควรจนได้ผลแล้ว เกษตรกรก็จะพัฒนาตนเองจากขั้น “พออยู่พอกิน” ไปสู่ขั้น “พอมีอันจะกิน” เพื่อให้มีผลสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จึงควรที่จะต้องดำเนินการตามขั้นที่ 2 และขั้นที่ 3 ตามลำดับ

ขั้นที่ 2 ทฤษฎีใหม่ขั้นกลาง เมื่อเกษตรกรเข้าใจในหลักการ และได้ปฏิบัติในที่ดินของตนจนได้ผลแล้ว ก็ต้องเริ่มขั้นที่ 2 คือ ให้เกษตรกรรวมพลังกันในรูปกลุ่มหรือสหกรณ์ร่วมแรงร่วมใจกันดำเนินการในด้าน

(1) การผลิต เกษตรจะต้องร่วมมือในการผลิตโดยเริ่มตั้งแต่ขั้นเตรียมดิน การหาพันธุ์พืช ปุ๋ยการหาน้ำ และอื่นๆ เพื่อการเพาะปลูก

(2) การตลาด เมื่อมีผลผลิตแล้ว จะต้องเตรียมการต่างๆ เพื่อการขยายผลผลิตให้ได้ประโยชน์สูงสุด เช่น การเตรียมลานตากข้าวร่วมกัน การจัดหาถังรวบรวมข้าว เตรียมหาเครื่องสีข้าว ตลอดจนการรวมกันขายผลผลิตให้ได้ราคาดี และลดค่าใช้จ่ายลงด้วย

(3) ความเป็นอยู่ ในขณะเดียวกันเกษตรกรต้องมีความเป็นอยู่ที่ดีพอสมควร โดยมีปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต เช่น อาหารการกินต่างๆ กะปิ น้ำปลา เสื้อผ้า ที่พอเพียง

(4) สวัสดิการ แต่ละชุมชนควรมีสวัสดิการและบริการที่จำเป็น เช่น มีสถานีนอนมัยเมื่อยามป่วยไข้ หรือมีกองทุนไว้ให้กู้ยืมเพื่อประโยชน์ในกิจกรรมต่างๆ

(5) การศึกษา มีโรงเรียนและชุมชนที่มีบทบาทในการส่งเสริมการศึกษา เช่น มีกองทุนเพื่อการศึกษาเล่าเรียนให้แก่เยาวชนของชุมชนเอง

(6) สังคมและศาสนา ชุมชนควรเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาสังคมและจิตใจ โดยมีศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยว

กิจกรรมทั้งหมดดังกล่าวข้างต้น จะต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นส่วนราชการ องค์กรเอกชน ตลอดจนสมาชิกในชุมชนนั้นเป็นสำคัญ

ขั้นที่ 3 ทฤษฎีใหม่ขั้นก้าวหน้า เมื่อดำเนินการผ่านพ้นขั้นที่ 2 แล้ว เกษตรกรจะมีรายได้ดีขึ้น ฐานะมั่นคงขึ้น เกษตรกรหรือกลุ่ม

เกษตรกรก็ควรพัฒนาก้าวหน้าไปสู่ขั้นที่ 3 ต่อไป คือ ติดต่อประสานงาน เพื่อจัดหาทุน หรือแหล่งเงิน เช่น ธนาคาร หรือบริษัทห้างร้านเอกชน มาช่วยในการทำธุรกิจ การลงทุนและพัฒนาคุณภาพชีวิต ทั้งนี้ ทั้งฝ่ายเกษตรกรและฝ่ายธนาคารกับบริษัท จะได้รับประโยชน์ร่วมกัน กล่าวคือ

- เกษตรกรขายข้าวได้ในราคาสูง (ไม่ถูกกดราคา)
- ธนาคารกับบริษัทสามารถซื้อข้าวบริโภคในราคาต่ำ (ซื้อข้าวเปลือกตรงจากเกษตรกรและมาสีเอง)
- เกษตรกรซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคได้ในราคาต่ำ เพราะรวมกันซื้อเป็นจำนวนมาก (เป็นร้านสหกรณ์ ซื้อในราคาขายส่ง)
- ธนาคารกับบริษัทจะสามารถกระจายบุคลากร (เพื่อไปดำเนินการในกิจกรรมต่างๆให้เกิดผลดียิ่งขึ้น)

โดยเกษตรกรต้นแบบที่ดำเนินการเลี้ยงไก่ไข่มีการดำเนินกิจกรรมตามแนวเกษตรเกษตรทฤษฎีใหม่คือได้มีการปลูกข้าว เลี้ยงปลา พืชผักสวนครัว ปศุสัตว์ และมีสระน้ำ ทำให้ครัวเรือนมีรายได้ควบคู่ไปกับการเลี้ยงไก่ไข่ที่เป็นส่วนหนึ่งของอาชีพเกษตรกร

ปัจจุบันอุตสาหกรรมการผลิตไก่ไข่ในประเทศไทยมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การผลิตไข่ไก่มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องเช่นกัน ซึ่งไข่ไก่ถือเป็นสินค้าปศุสัตว์ที่สำคัญอันดับสองของประเทศไทย รองจากสินค้าไก่เนื้อ (กรมปศุสัตว์, 2556) อาจเนื่องจากไข่ไก่เป็นอาหารประเภทโปรตีนที่มีคุณภาพ และราคาไม่แพง ทำให้เป็นที่นิยมและเป็นที่ต้องการบริโภค อีกทั้งกระแสความห่วงใยสุขภาพของผู้บริโภคที่ใส่ใจในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ ซึ่งไข่ไก่มีองค์ประกอบของโปรตีนที่มีคุณภาพดีที่สุด และมีประสิทธิภาพในการดูดซึมและเก็บสะสมได้ในร่างกายสูงกว่าโปรตีนที่อยู่ใน นม ปลา และเนื้อหมู ตามลำดับ อีกทั้งโปรตีนคุณภาพดีเหล่านี้ยังสามารถช่วยรักษาความสมดุลของๆ เหลวภายในเซลล์ และช่วยสร้างระบบภูมิคุ้มกันของร่างกาย (สาส์นไก่และสุกร ฉบับที่ 170, 2560) นอกจากนี้ผู้บริโภคยังมีความใส่ใจในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่มีระบบการเลี้ยงที่คำนึงถึงสวัสดิภาพสัตว์ และมีความปลอดภัยด้วย เช่น เลือกซื้อผลผลิตจากการเกษตรแบบอินทรีย์ อาหารที่ได้จากธรรมชาติ เป็นต้น จึงส่งผลให้ระบบการทำปศุสัตว์อินทรีย์ รวมถึงการเลี้ยงไก่ไข่แบบอินทรีย์มีแนวโน้มสูงขึ้น เพื่อเป็นการตอบสนององความต้องการของผู้บริโภค และเป็นประโยชน์อย่างยิ่งกับทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค

โดยการเลี้ยงไก่ไข่แบบอินทรีย์ จะต้องมีการเลี้ยงที่คำนึงถึงสวัสดิภาพสัตว์ ได้แก่ ไม่เลี้ยงหนาแน่นเกินไป มีพื้นที่

เพียงพอให้ไก่ได้แสดงพฤติกรรมตามธรรมชาติ มีการให้น้ำและอาหารอย่างถูกต้องตรงตามความต้องการโภชนาของสัตว์ มีระบบการป้องกันโรคเพื่อส่งเสริมให้สัตว์มีสุขภาพที่แข็งแรงโดยไม่ใช้สารปฏิชีวนะหรือสารต้องห้ามใดๆ และเป็นกระบวนการผลิตที่ช่วยรักษาสมดุลของระบบนิเวศน์ธรรมชาติ ดังนั้นผลผลิตไข่ที่ได้จากกระบวนการผลิตแบบอินทรีย์จึงเป็นอาหารที่มีมาตรฐานความปลอดภัยสูงและถือเป็นสินค้าคุณภาพสูง แต่อย่างไรก็ตามผลผลิตไข่ที่ได้จากการเลี้ยงไก่ไข่แบบอินทรีย์ในประเทศไทยมีปริมาณน้อย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากข้อจำกัดของตัวเกษตรกรเอง ได้แก่ ด้านการเตรียมความพร้อมของเกษตรกรที่จะต้องเปลี่ยนจากการเลี้ยงโดยใช้ยาปฏิชีวนะเพื่อรักษาและควบคุมโรค ไปสู่การเลี้ยงไก่ไข่แบบอินทรีย์ตามมาตรฐานสากล ซึ่งจะต้องมีการปฏิบัติอย่างเคร่งครัด และข้อจำกัดที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ด้านการตลาด ความต้องการสินค้าเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทยมีจำกัด และความตื่นตัวของผู้บริโภคในการเลือกบริโภคอาหารปลอดภัยยังไม่สูงเท่าประเทศอื่นๆที่มีการพัฒนาแล้ว ดังนั้นจึงต้องมีการส่งเสริมแนวทางการพัฒนาหรือการทำปศุสัตว์ที่ไม่ยุ่งยาก ซับซ้อน มีการดำเนินไปอย่างค่อยเป็นค่อยไป และไม่เปลี่ยนวิถีอาชีพเลี้ยงสัตว์ในปัจจุบันมากนัก เพื่อให้จะให้การปศุสัตว์ของประเทศไทยก้าวเข้าไปสู่การทำเกษตรอินทรีย์ โดยการเลี้ยงไก่ไข่ที่มีระบบการเลี้ยงปล่อยออกสู่แปลงหญ้า เป็นระบบการเลี้ยงที่น่าสนใจ และเป็นระบบการเลี้ยงที่ไม่ได้

เปลี่ยนแปลงวิธีการเลี้ยงไก่ไข่ของเกษตรกรมากนัก และเป็นระบบการเลี้ยงที่เป็นไปตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

การเลี้ยงไก่ไข่แบบปล่อย หมายถึงระบบการจัดการเลี้ยงไก่ที่ปล่อยให้ไก่ได้ออกมาภายนอกโรงเรือนได้อย่างอิสระ โดยเป็นพื้นที่ที่มีหญ้าปกคลุม ทำให้ไก่ได้แสดงพฤติกรรมตามธรรมชาติ ส่งผลให้แม่ไก่ไม่เครียด มีภูมิคุ้มกันโรค มีความสุข อารมณ์ดี จึงเป็นที่มาของคำว่า "Happy Chick" ดังนั้นความจำเป็นที่จะต้องใช้ยาปฏิชีวนะในการป้องกันและรักษาโรคจึงไม่จำเป็นมากนัก โดยสหภาพยุโรปมีข้อกำหนดมาตรฐานการเลี้ยงไก่แบบปล่อยว่าต้องมีพื้นที่ภายนอกโรงเรือนอย่างน้อย 4 ตารางเมตร/ตัว ต้องมีพืชปกคลุมดิน ไก่จะต้องมีอิสระที่จะออกจากคอกได้ตลอดเวลา ภายในคอกต้องมีคอนนอน มีรังไข่ให้แม่ไก่อย่างน้อย 7 แม่/รัง ซึ่งวิธีการเลี้ยงไก่ไข่แบบปล่อยนี้สอดคล้องกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ จากการศึกษาของ วิทวัช (2558) ได้ศึกษาผลของการเลี้ยงไก่ไข่สายพันธุ์ทางการค้า (Isa brown) บนกรงดับ (4 ตัว/กรง) การเลี้ยงไก่ไข่แบบปล่อยพื้น (5 ตัว/ตารางเมตร) และการเลี้ยงไก่ไข่แบบปล่อยพื้น (5 ตัว/ตารางเมตร) และมีพื้นที่ปล่อยออกแปลงหญ้า (2 ตารางเมตร/ตัว) ต่อสมรรถนะการผลิตไข่และคุณภาพไข่ พบว่ารูปแบบการเลี้ยงไก่ไข่ไม่มีผลต่อผลผลิตไข่ น้ำหนักไข่ และการเปลี่ยนอาหารเป็นน้ำหนักไข่ ($P > 0.05$) ในส่วนของคุณภาพไข่พบว่า รูปแบบการเลี้ยงไม่มีผลต่อเปอร์เซ็นต์ของไข่ขาว ไข่แดง เปลือกไข่ ความหนา

ของเปลือกไข่ ความสูงของไข่ขาว และค่า Haugh unit ($P > 0.05$) Singh et al. (2009) ได้เปรียบเทียบผลของการเลี้ยงไก่ไข่บนกรงระดับกับการเลี้ยงไก่ไข่แบบปล่อยพื้นต่อผลผลิตไข่ พบว่าการเลี้ยงไก่ไข่แบบปล่อยพื้นให้ผลน้ำหนักรไข่สูงกว่าการเลี้ยงไก่ไข่บนกรงระดับอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) และรูปแบบการเลี้ยงไม่มีผลต่อผลผลิตไข่ อัตราการกินได้เฉลี่ยต่อวัน และการเปลี่ยนอาหารเป็นน้ำหนักรไข่ ($P > 0.05$) แต่ในทางตรงกันข้าม Yakubu et al. (2007) พบว่าการเลี้ยงไก่ไข่บนกรงระดับให้ผลน้ำหนักรไข่สูงกว่าการเลี้ยงไก่ไข่แบบปล่อยพื้น ($P < 0.05$) แต่อย่างไรก็ตาม วิทวิช (2558) รายงานว่าการเลี้ยงไก่ไข่แบบมีพื้นที่ปล่อยออกแปลงหญ้าสามารถช่วยเพิ่มสีไข่แดง และสัดส่วนกรดไขมันชนิดโอเมก้า 3 ในไข่ โดยไม่ส่งผลกระทบต่อสมรรถนะการผลิตไข่และคุณภาพไข่ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการเลี้ยงไก่ไข่ที่มีการปล่อยออกสู่แปลงหญ้า ส่งผลให้คุณค่าทางโภชนาการของไข่สูงขึ้น จึงอาจส่งผลให้ไข่ไก่ที่ได้จากระบบการเลี้ยงแบบปล่อยออกแปลงหญ้ามียาราคาสูงกว่าผลผลิตไข่ที่ได้จากการเลี้ยงไก่ในเชิงอุตสาหกรรมที่มีการเลี้ยงไก่บนกรงระดับ อย่างหนาแน่น เพื่อให้ได้ปริมาณผลผลิตไข่ที่สูง

หลักของการเลี้ยงไก่แบบอินทรีย์

ต้องอยู่บนพื้นฐานการจัดการให้มีความสัมพันธ์ที่ดีเกื้อกูลกันระหว่างพื้นดิน พืช ตัวไก่ไข่ และจัดให้มีอาหารสัตว์แบบอินทรีย์อย่างเพียงพอ

กิจกรรมที่สัมพันธ์กับพื้นดิน คือต้องมีพื้นที่กลางแจ้งสำหรับออกกำลังกายและค้ำนึ่งถึงสวัสดิภาพของไก่ไข่ด้วย

ต้องรักษาระบบนิเวศท้องถิ่น และความหลากหลายทางชีวภาพของพืช เช่น ป่า พุ่มไม้แนวรั้วธรรมชาติ และหนองน้ำ

จำนวนของไก่ไข่ต้องเหมาะสมกับพื้นที่ โดยคำนึงถึงการใช้ประโยชน์จากพืชในฟาร์ม การจัดการธาตุอาหารที่สมดุล รักษาความอุดมสมบูรณ์ของดิน ป้องกันการทำลายหน้าดิน ป้องกันการก่อกมลพิษต่อแหล่งน้ำ

การจัดการเน้นให้มีการขยายพันธุ์ตามธรรมชาติการรักษาสุขภาพและป้องกันโรค หลีกเลี่ยงการใช้ยาเคมี การดูแลสวัสดิภาพ และการลดความเครียด ต้องหลีกเลี่ยงการใช้ผลพลอยได้จากสัตว์เป็นอาหารในการเลี้ยง

การเลี้ยงสัตว์หลายชนิดในพื้นที่เดียวกัน ให้เป็นไปตาม
มาตรฐานที่กำหนด หากมีสัตว์ที่ไม่ได้เลี้ยงตามมาตรฐาน
ในพื้นที่เดียวกัน ผู้เลี้ยงต้องจัดการแยกแยะให้ชัดเจน
ป้องกันการปนเปื้อน หรือปะปนที่ทำให้สูญเสียความเป็น

การเลี้ยงแบบคู่ขนาน ต้องแยกกระบวนการเลี้ยงอย่าง
ชัดเจน ป้องกันการปนเปื้อนหรือปะปนที่ทำให้สูญเสีย
ความเป็นอินทรีย์

การจัดการผลผลิตไข่ไก่ ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้
เลี้ยง และผู้บริโภคเป็นสำคัญ

แผนการเลี้ยงไก่แบบอินทรีย์ ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

การเลี้ยงไก่แบบอินทรีย์อย่างจริงจัง ได้ผลผลิตอย่าง
ต่อเนื่อง และเพียงพอต่อความต้องการของตลาด ต้องมีการวางแผน
ที่ดีตั้งแต่เริ่มต้นก่อนการเลี้ยงไก่ โดยเริ่มเลี้ยงในจำนวนไม่มาก
ประมาณ 20 – 30 ตัวก่อน แล้วค่อยเพิ่มจำนวน เราจะได้มีความ
ใกล้ชิด และสังเกตพฤติกรรมของไก่ไข่รวมถึงอาหารการกิน และโรค
ที่เกิดขึ้นกับไก่ไข่ ในระหว่างการฟักหัดเลี้ยงนั้น ควรเพาะปลูกพืชผัก
ผลไม้ไว้กินเอง เช่น ถั่วฝักยาว ผักสวนครัว จำพวกกวาดั่ง ผักบุ้ง
คะน้า ข่า ตะไคร้ พริก มะละกอ ตำลึง กระถิน สำหรับเป็นอาหาร

ของคน และเป็นอาหารเสริมของไก่ไข่ ส่วนฟ้าทะลายโจร ลูกใต้ใบ ต้นโทงเทง หนุมานประสานกาย เป็นสมุนไพรสำหรับ ให้ไก่กิน ป้องกันและรักษาโรคต่างๆ การวางแผนต้องยึดหลักของความพอเพียงคือ เลี้ยงไก่ไข่แบบพอประมาณ ไม่มากหรือน้อยเกินไป ลดการพึ่งพาปัจจัยจากภายนอกให้มากที่สุด ผลผลิตไข่ไก่ที่ได้ก็ต้องพอใช้ในครัวเรือน ที่เหลือก็นำไปขายแบบพอดี ไม่ผลิตจนเหลือขาย กลายเป็นภาระ

ตารางเปรียบเทียบรูปแบบการเลี้ยงไก่ไข่

รูปแบบการเลี้ยง	ขัง คอก	ปล่อยอิสระ	อินทรีย์
โรเรียน	มี	มี	มี
ปล่อยนอกโรงเรือน	ไม่มี	มี, หลัง 21 วัน	มี, หลัง 21 วัน
อาหารอินทรีย์	ไม่มี		
จำนวนแม่ไก่ใน โรงเรือน(ตัวต่อตาราง เมตร)	4	2	2
พื้นที่ปล่อยอิสระต่อ แม่ไก่(ตารางเมตร/ตัว)	-	5	5
แปลงหญ้า	ไม่มี	มากกว่า 40 %	มากกว่า 80 %
ตัดปาก	ได้	ไม่ได้	ไม่ได้
ยาปฏิชีวนะ	ได้	ไม่ (มีข้อกำหนด)	ไม่ (มีข้อกำหนด)

วัดซีนและการถ่าย พยาธิ	ให้	ให้	ให้
---------------------------	-----	-----	-----

ตารางเปรียบเทียบลักษณะของผลผลิตไข่ไก่ จากไข่ที่เลี้ยงแบบ
ทั่วไป และแบบอินทรีย์

การเลี้ยงไข่แบบทั่วไป	การเลี้ยงไข่แบบอินทรีย์
เลี้ยงบนกรงระดับที่แคบ ใช้ อาหารสำเร็จรูป ใช้โปรตีนจาก พืช ปลาป่น วิตามิน แร่ธาตุ สังเคราะห์ สารปฏิชีวนะ ยาลด ความเครียด สารสีสังเคราะห์	เลี้ยงแบบปล่อยอิสระ ไก่จิกกิน พืชผักสมุนไพร สัตว์ธรรมชาติ หนอน แมลง เสริมด้วย รำ ปลายข้าว ข้าวเปลือก หญ้าเน เปียร์หมัก หยวกกล้วยหมัก น้ำ หมักชีวภาพ ไม้ไผ่ยาที่เป็น สารเคมี หรือสารสังเคราะห์ ใดๆ
ผลผลิตไข่ไก่	ผลผลิตไข่ไก่
<ol style="list-style-type: none"> เนื้อไข่ขาวเหลว ไข่ แดงไม่นูนเด่น มีแดงจากสารสี เสี่ยงต่อการดื้อยาปฏิ ชีวนะในคน 	<ol style="list-style-type: none"> ไข่ขาวชั้นเห็นได้ชัด ไข่แดงนูนเด่น รสชาติดี ไม่เสี่ยงต่อสารเคมี ยาตกค้าง มีคุณค่าทางโภชนาการสูง มาก

การเปรียบเทียบคุณค่าทางโภชนาการของไข่ไก่อินทรีย์ กับไข่ไก่ที่เลี้ยงแบบกรงตับ

คลอเรสเตอรอล น้อยกว่า 1/3

กรดไขมันอิ่มตัว น้อยกว่า 1/4

วิตามินเอ มากกว่า 2/3

กรดไขมัน โอเมก้า 3 มากกว่า 2 เท่า

วิตามินอี มากกว่า 3 เท่า

เบต้าแคโรทีน มากกว่า 7 เท่า

องค์ประกอบของฟาร์มเลี้ยงไก่อินทรีย์

1. คอกสัตว์ พื้นที่เหมาะสมไม่มากกว่า 4 ตัวต่อตารางเมตร ติดตาข่ายป้องกันนกไม่ให้เข้าได้มีแสงบรอนพื้น มีรังไข่ 4 ตัวต่อรัง มีรางอาหาร ถังน้ำ มีคอนนอนเพียงพอ ประตูก่อนเข้าคอก มีบ่อจุ่มเท้า และทำความสะอาดเป็นประจำ

2. พื้นที่ปล่อยเลี้ยงที่เหมาะสม ควรไม่น้อยกว่า 4 ตารางเมตร/ตัว อาจทำอาหารเพื่อเสริมโปรตีน (เพาะปลวก, ฝัลดแมลง) ปลุกต้นไม้ให้ร่มเงา ปลุกหญ้า ถั่วสำหรับให้ไก่จิกกิน

3. ห้องเก็บอาหาร ควรทำชั้นวางสูง ไม่น้อยกว่า 30 เซนติเมตร พื้นแข็งแรง ป้องกันไม่ให้นก หรือสัตว์อื่นเข้าได้

4. คอกพักสัตว์ป่วย พื้นที่คอกต้องยกสูงพอสมควร มีถาดรองมูลไก่ไม่ให้สัมผัสพื้น มีตาข่ายกันไม่ให้นกหรือสัตว์อื่นเข้าได้

5. บ่อทิ้งซาก เป็นบ่อซีเมนต์ขนาด 50 – 80 เซนติเมตร มีฝาปิด กันตาข่ายไม่ให้สัตว์อื่นเข้าได้
6. จุดล้างวัสดุอุปกรณ์ มีวาล์วน้ำ/ถังน้ำ และมีพื้นสำหรับรองวาง เพื่อล้างวัสดุ อุปกรณ์
7. ถังขยะพร้อมฝาปิด ถังสำหรับใส่ถุงขยะ ต้องมีฝาปิด ในการทำลายขยะห้ามเผาโดยเด็ดขาด
8. ประตูทางเข้าแนวเขตพื้นที่ มีบ่อจุ่มเท้า พร้อมฝาปิด และรองเท้าบูทสำหรับปฏิบัติงาน
9. รั้วรอบแนวเขตทั้งหมด แข็งแรงป้องกันไม่ให้ไก่เข้า-ออก ได้ ปลุกพืชแนวกันชน กรณีอยู่ใกล้พื้นที่สารเคมี ให้ทำคันดินยกสูง และปลุกพืชตามแนวคันดินด้วย
10. สถานที่เก็บไข่ไก่อินทรีย์ ต้องมีสถานที่เก็บไข่ที่เหมาะสม ไม่ปะปนกับไข่ชนิดอื่นๆ

การเลือกใช้พันธุ์ไก่ไข่ในการเลี้ยงแบบอินทรีย์

1. มีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดี
2. มีความสามารถในการต้านทานโรค
3. เกิดจากพ่อแม่พันธุ์ไก่ไข่ที่มีการจัดการฟาร์มตามระบบ

เกษตรอินทรีย์

4. ต้องถูกเลี้ยงในระบบอินทรีย์ตลอดช่วงชีวิต
5. ไม่เปลี่ยนรูปแบบการเลี้ยงไปมา ระหว่างการเลี้ยงระบบ

อินทรีย์ และระบบที่ไม่ใช่อินทรีย์ ทั้งนี้หากหาพันธุ์ไก่ไข่ที่มีลักษณะตามที่กำหนดไม่ได้ ให้หาจากฟาร์มไก่ไข่ทั่วไป แต่ต้องได้รับความเห็นชอบจากหน่วยรับรอง ก่อนตามเงื่อนไขดังนี้

5.1 เพื่อขยายการเลี้ยง หรือมีการเปลี่ยนแปลงการใช้พันธุ์ไก่ไข่ ที่ตอบสนองต่อความต้องการของตลาด หรือเป็นสายพันธุ์ใหม่ที่ปรับปรุงขึ้นมาด้วยวิธีธรรมชาติ

5.2 เพื่อสร้างฝูงใหม่ในกรณีที่มีอัตราการตายในฝูงสูงมาก

5.3 เพื่อนำไก่ไข่เพศผู้มาใช้เป็นพ่อพันธุ์

5.4 หากไม่มีการเลี้ยงไก่ไข่จากระบบปศุสัตว์อินทรีย์มาก่อนในพื้นที่นั้น สามารถใช้ไก่ไข่จากฟาร์มที่ไม่ได้จัดการตามระบบอินทรีย์ได้ โดยไก่ที่นำเข้าฟาร์มควรมีอายุน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ และผู้เลี้ยงต้องแสดงแผนระยะเวลาในการหาพันธุ์ไก่ไข่จากระบบอินทรีย์มาใช้ในการเลี้ยง

พันธุ์ไก่ไข่

พันธุ์ไก่ไข่ที่ใช้เลี้ยงในแบบอินทรีย์ ควรเป็นพันธุ์ที่ไม่ให้ไข่สูงเกินไป และสามารถปรับตัวเข้ากับการเลี้ยงแบบปล่อยอิสระได้ หากินอาหารตามธรรมชาติได้เก่ง เช่น

1. ไก่ไข่พันธุ์แท้ ได้แก่ ไก่โรดไทย ไก่บาร์ไทย ไก่พลิมัธรี็อคไทย

ไก่โรดไทย

ไก่บาร์ไทย

ไก่พหลิมัธรีอคไทย

2. ไก่ไข่พันธุ์ลูกผสม ได้แก่ ไก่ไข่กรมปศุสัตว์ 1

ตารางเปรียบเทียบลักษณะทางเศรษฐกิจของพันธุ์ไก่ไข่ ที่เหมาะกับการเลี้ยงแบบอินทรีย์

ลักษณะทางเศรษฐกิจ	ไก่โรตไทย	ไก่บาร์ไทย	ไก่พลิมัธรี็อคไทย	ไก่ไข่กรมปศุสัตว์
อายุเมื่อให้ไข่ฟองแรก	168	170	175	165
ผลผลิตไข่ไก่ (ฟอง/แม่/ปี)				
-กรงตับ	240	230	230	238
-ซังคอก	258	-	-	246
-ปล่อยอิสระ	265	-	-	262
น้ำหนักไข่เฉลี่ย(กรัม)	53	52	52	53

โรงเรือนสำหรับเลี้ยงไก่ไข่

การเลี้ยงไก่ไข่แบบอินทรีย์ ในจำนวนที่ไม่มาก โรงเรือนหรือเล้าไก่ไข่ไม่จำเป็นต้องลงทุนสูง จะมีแค่เพียงคอนไว้สำหรับให้ไก่นอนพักผ่อนในตอนกลางคืน และหลังคาไว้สำหรับกันแดดกันฝนรอบๆ สถานที่เลี้ยงจะต้องมีรั้วรอบขอบชิด สำหรับป้องกันศัตรูที่จะมาทำร้ายไก่ไข่ก็เพียงพอ สำหรับการเลี้ยงแบบเศรษฐกิจพอเพียง วัสดุที่นำมาใช้ทำโรงเรือนควรเป็นของที่ทำได้ง่ายในท้องถิ่น สำหรับมาทำเป็นโครงสร้างเช่น ไม้ไผ่ ไม้ยูคาลิปตัส หลังคาทำด้วยจาก หรือหญ้าคา พื้นคอกเป็นพื้นดินอัดแน่น หรือพื้นคอนกรีต มีลานปล่อยให้เดินหากินตามธรรมชาติ หากเลี้ยงแบบทำการเกษตรผสมผสานก็สามารถสร้างโรงเรือนบนบ่อปลา เพื่อให้มูลไก่ได้เป็นอาหารของปลาได้อีกทางหนึ่ง แต่ต้องยึดหลักของการเลี้ยงแบบอินทรีย์ คือจะต้องไม่กักขังให้ไก่อยู่ในโรงเรือนตลอดเวลาโรงเรือนและพื้นที่เลี้ยงไก่อาระบบปล่อยอิสระ และแบบอินทรีย์ มีสิ่งที่ต้องคำนึงถึงดังนี้

1. ที่ตั้งฟาร์มควรห่างไกลจากชุมชน เป็นที่ดอนน้ำไม่ท่วม
2. เป็นพื้นที่ที่สามารถปลูกหญ้าสำหรับให้ไก่กินได้ ดินมีความอุดมสมบูรณ์ และเป็นพื้นที่ที่ไม่เคยใช้สารเคมีที่ห้ามใช้อย่างน้อย 3 ปี หรือได้มีการตรวจสอบคุณภาพดิน ว่าปราศจากสารเคมีหรือโลหะหนัก ที่เป็นอันตราย
3. โรงเรือนและพื้นที่ปล่อยเลี้ยงอิสระต้องแยกจากที่พักอาศัยชัดเจน มีพื้นที่ปล่อยอิสระ และมีหญ้าให้ไก่ได้จิกกิน

4. พื้นโรงเรือนหากเป็นคอนกรีต ต้องมีวัสดุรองพื้นคอก
หนา 3 – 5 นิ้ว มีประตูเข้าออก 2 ด้าน เพื่อหมุนเวียนปล่อยไก่ออก
สู่แปลงปล่อยอิสระ

อาหารและการให้อาหารไก่ที่เลี้ยงแบบอินทรีย์

ในระยะแรก ควรเลี้ยงไก่ด้วยอาหารสำเร็จรูปไก่ตาม
ระยะอายุของไก่ การเลี้ยงไก่แบบอินทรีย์ไม่ว่าจะเริ่มเลี้ยงตั้งแต่
เป็นลูกไก่ หรือ นำไก่สาวมาเลี้ยงต้องค่อยๆปรับเปลี่ยนมาใช้
อาหารที่เป็นอาหารอินทรีย์ โดยมีระยะเวลาปรับเปลี่ยนประมาณ 6
สัปดาห์ หลังจากนั้นต้องให้กินอาหารที่ใช้วัตถุดิบ จากอินทรีย์
ทั้งหมด โดยอาหารสัตว์ต้องปลอดจากสารเคมีที่ก่อให้เกิดอันตราย
และไม่มีการเสริมยาปฏิชีวนะ มีน้ำสะอาดให้ไก่กินอย่างสม่ำเสมอ
รวมทั้งสามารถเสริมวัตถุดิบ หรือผลพลอยได้ทางการเกษตร เช่น
มะละกอ ข้าวโพด กลัวย ต้นกลัวย พืชผักสวนครัวและสมุนไพร จึง
ได้รับการรับรองว่า ระบบการเลี้ยงเป็นแบบอินทรีย์ ผลผลิตไข่ไก่ที่
ได้จึงจะเป็นไข่ไก่อินทรีย์

อาหารสำหรับเลี้ยงไก่ไข่แบบอินทรีย์เพื่อลดต้นทุน สามารถทำเองได้โดยใช้วัตถุดิบที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น และวัตถุดิบบางชนิดนอกจากจะนำมาเป็นส่วนผสมของอาหารเพื่อช่วยลดต้นทุนแล้ว ยังช่วยให้ไก่ไข่สุขภาพแข็งแรง มีภูมิต้านทานโรค ลดกลิ่นเหม็นของมูลไก่ ทำให้ไข่ไก่สีสวย ไข่แดงสดใสอีกด้วย

อาหารไก่ไข่อินทรีย์ต้องใช้วัตถุดิบอาหารสัตว์ ที่ปลอดสารพิษและได้รับการรับรองจากหน่วยงานเกี่ยวข้อง มีโภชนะที่เหมาะสมในแต่ละช่วงอายุของไก่ โดยอาหารระยะปรับเปลี่ยน ต้องมีวัตถุดิบอาหารสัตว์สัดส่วนของความเป็นอินทรีย์ อย่างน้อย 65 เปอร์เซ็นต์ และวัตถุดิบทั่วไปมากกว่า 25 เปอร์เซ็นต์ และเมื่อถึงระยะที่เลี้ยงด้วยอาหารอินทรีย์ วัตถุดิบอาหารสัตว์ ต้องมีสัดส่วนของความเป็นอินทรีย์ ไม่น้อยกว่า 80 เปอร์เซ็นต์และวัตถุดิบทั่วไปไม่มากกว่า 20 เปอร์เซ็นต์ ทั้งนี้วัตถุดิบทั้งหมดจะต้องไม่เป็นพืชดัดแปลงทางพันธุกรรม (GMOs)

ตารางตัวอย่างสูตรอาหารไก่ไข่ระยะให้ไข่

วัตถุดิบ	ระยะปรับเปลี่ยน	ระยะอินทรีย์
เมล็ดถั่วเหลือง(non GMO)	6.85	8
ปลาป่น	8.6	10
รำละเอียดอินทรีย์	45	20
ปลายข้าวอินทรีย์	30	60
โมนิโดแคลเซียมฟอสเฟต	0.95	0.20
แคลเซียมคาร์บอเนต	8.40	1.70
ไขมันชั้นผง	0.10	0.10
เกลือ	0.10	0
รวม	100	100
CP	16	16
ต้นทุน(บาท/กิโลกรัม)	14	15

ซึ่งสามารถให้ร่วมกับเศษเหลือจากครัวเรือนคือเศษอาหาร เศษผักที่เหลือจากครัวเรือน และเศษเหลือจากโรงงานอุตสาหกรรม คือเศษเหลือจากโรงงานผลิตแป้งมันสำปะหลัง เช่นกากมันสำปะหลังได้

การใช้น้ำหมักชีวภาพ ในการเลี้ยงไก่แบบอินทรีย์

น้ำหมักชีวภาพ คือการนำเอาพืช ผัก ผลไม้ สัตว์ชนิดต่างๆ มาหมักกับน้ำตาลทำให้เกิดจุลินทรีย์ที่เป็นประโยชน์ จุลินทรีย์เหล่านี้จะไปช่วยสลายธาตุอาหารต่างๆ เมื่อถูกย่อยสลายโดยกระบวนการของแบคทีเรียหรือจุลินทรีย์สารต่างๆจะถูกปลดปล่อยออกมา เช่น โปรตีน กรดอะมิโน กรดอินทรีย์ ธาตุอาหารหลัก ธาตุอาหารรอง จุลธาตุ เป็นต้น

อุปกรณ์สำหรับให้อาหารและน้ำ

อุปกรณ์ให้อาหารใช้ถึงแฉวนสำหรับไก่ใหญ่ 1 ถึงต่อไก่ 25 ตัว โดยใส่อาหารให้กินอย่างเพียงพอแบ่งให้กินวันละ 2 ครั้ง สำหรับ

อุปกรณ์ให้น้ำใช้ถังแขวนขนาด 8 ลิตร (1 ถังต่อไก่ 50 ตัว) โดยใส่น้ำไว้ให้กินตลอดเวลา

สมุนไพรสำหรับการป้องกันและรักษาโรค

ปลายฝนต้นหนาว

ให้นำฟ้าทะลายโจรมาสับให้ละเอียด ตากให้แห้ง แล้วนำไปบด ผสมกับอาหารไก่ให้กิน หรือสามารถนำฟ้าทะลายโจรสดๆ ให้ไก่กินก็ได้

ช่วงใกล้เข้าฤดูร้อน

ลูกใต้ใบ

หนุมานประสานกาย

ต้นโทองเทง

ให้นำฟ้าทะลายโจร ลูกใต้ใบ ต้นโทองเทง และหนุมานประสานกาย อย่างละ 1 กิโลกรัมสับพอประมาณ เทใส่ถังหมัก ใช้น้ำตาลทรายแดงหรือกากน้ำตาล 1 กิโลกรัม น้ำเปล่า 5 ลิตร เทลงไปในถังหมักไว้ 10 – 15 วัน แล้วนำมาผสมกับน้ำให้ไก่กิน หรือถ้าไก่ไม่มีอาการป่วยหรือซึม หน้าซีด ก็ไม่ต้องผสม ให้กินเพื่อเป็นการรักษาอาการได้เลย

สมุนไพรสำหรับเสริมสร้างสุขภาพสัตว์

1. ฟ้าทะลายโจร

สรรพคุณ แก้ไข้ แก้หวัดหน้าบวม แก้ท้องเสีย แก้ติดเชื้อในลำไส้ ช่วยให้เจริญอาหาร ฯลฯ

วิธีใช้ ใบตากแห้งบดเป็นผง 150 ซีซีต่ออาหารชั้น 100 กิโลกรัม

2. ขมิ้นชัน

สรรพคุณ แก้ท้องอืด ท้องเสีย เชื้อรา ลดการอักเสบ ท้องเสีย ฯลฯ

วิธีใช้ เหง้าตากแห้งบดเป็นผง 150 ซีซีต่ออาหารชั้น 100 กิโลกรัม

3. ไพล

สรรพคุณ แก้ท้องอืด ท้องเสีย ขยายหลอดลม บิดเป็นมูกเลือด ฯลฯ

วิธีใช้ เหง้าตากแห้งบดเป็นผง 150 ซีซีต่ออาหารชั้น 100 กิโลกรัม

4. บอระเพ็ด

สรรพคุณ แก้ไข้ ขับพยาธิภายใน ช่วยเจริญอาหาร บำรุงร่างกาย ฯลฯ

วิธีใช้ เถาสดทุบแช่น้ำให้สัตว์กิน หรือนำมาหมักเป็นน้ำหมักชีวภาพ น้ำหมัก 2 ซอนโตะต่อน้ำสะอาด 10 ลิตร

5. ตะไคร้หอม

สรรพคุณ ป้องกันไร ยุง ช่วยดับกลิ่นพื้นคอก

วิธีใช้ ใบใช้รองรังไข่ป้องกันไร หรือนำมาหมักเป็นน้ำหมักชีวภาพ น้ำหมัก 150 ซีซีต่อน้ำสะอาด 10 ลิตร ฉีดพ่นพื้นคอกเพื่อดับกลิ่น ได้เป็นอย่างดี

6. ลูกใต้ใบ

สรรพคุณ แก้ไข้ แก้หวัด ช่วยเจริญอาหาร ช่วยขับสารพิษออกจาก
ตับในสัตว์ แก้อท้องเสีย ฯลฯ

วิธีใช้ นำมาหมักเป็นน้ำหมักชีวภาพ น้ำหมัก 2 ช้อนโต๊ะต่อน้ำ
สะอาด 10 ลิตรให้สัตว์กิน

การจัดการสุขภาพและความปลอดภัยทางชีวภาพ

ระบบความปลอดภัยทางชีวภาพ (Bio – security) เป็นวิธี
ที่ดีที่สุดสำหรับการป้องกันโรค โปรแกรมการทำวัคซีนป้องกันโรคไก่
ไข่ มีดังนี้

ตารางโปรแกรมการทำวัคซีนป้องกันโรคไก่ไข่

วัคซีน	อายุทำ(วัน)	ระยะคุ้มโรค
มาเร็ก	1	ตลอดชีพ
นิวคาสเซิล+ หลอดลมอักเสบ	3	ทำซ้ำ 21 วัน
กัมโบโร	10	ตลอดชีพ

นิเวศเซลล์+ หลอดลมอักเสบ	21	3 เดือน
ฝีดาษ	35	1 ปี
อหิวาตกโรค	75	3 เดือน

*หลังจากนี้ให้ทำวัคซีนนิเวศเซลล์+หลอดลมอักเสบ,อหิวาต์,ถ่ายพยาธิภายในและภายนอกทุก 3 เดือน

การจัดการอื่นๆ

1. พ่นน้ำยาฆ่าเชื้อในโรงเรือนที่ทำความสะอาดแล้ว 1 สัปดาห์ก่อนนำไก่เข้าเลี้ยง
2. คัดไก่ป่วยออกหรือแยกรักษา และหยุดส่งไข่/เนื้อไก่ อย่างน้อย 2 สัปดาห์หลังให้ยา
3. การให้ยารักษาโรคไก่ ให้ใช้ภายใต้คำแนะนำของนักวิชาการ
4. ไก่ที่ตายหรือคัดทิ้ง ควรทำลายโดยการฝังหรือเผาอย่างถูกต้อง

หลักการคิดต้นทุนกำไรในการเลี้ยงไก่ไข่

เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ เลี้ยงแล้วต้องมีรายได้และมีกำไร ฉะนั้น เมื่อไก่สาวเริ่มออกไข่ก็จะทำให้เริ่มมีรายได้จากการขายไข่ไก่ คิดค่าเฉลี่ยขั้นต่ำที่ 85% ของแม่ไก่ทั้งหมด (ควรมีตลาดรองรับ) ดังนั้นคิดจำนวนแม่ไก่ที่สามารถออกไข่ได้ = $500 \times 0.85 = 425$ ตัว ซึ่งไก่ไข่สามารถออกไข่วันละ 1 ฟอง แล้วขายราคาฟองละ 3 บาท

ดังนั้นคิดรายได้จากการขายไข่ = $425 \text{ ตัว} \times 3 \text{ บาท} = 1,275 \text{ บาท/วัน}$

หากหักรายจ่ายค่าอาหารออก $1,275 - 900 = 375 \text{ บาท/วัน}$ ดังนั้นกำไรต่อเดือน = $11,250 \text{ บาท}$ ก็ถือว่าพอใช้ได้สำหรับเป็นอาชีพเสริม หากเล็งเห็นความสำเร็จเช่นนี้ แนวคิดทำโรงเรือนขนาดเดียวกันเพิ่มอีกสัก 1 โรงเรือน รวมทั้งหมด $1,000 \text{ ตัว}$ ดังนั้นรายได้เฉลี่ยต่อเดือน = $22,500 \text{ บาท}$ พอจะมองเห็นตัวเลขคร่าวๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการ การดูแลเอาใจใส่ด้วย เพื่อการออกไข่ที่สม่ำเสมอ อีกทั้งการหาแนวทางลดต้นทุน ทางด้านอาหาร เนื่องจากรายจ่ายส่วนนี้เป็นรายวัน ก็จะช่วยส่งเสริมให้มีกำไรเพิ่มมากขึ้น

สำหรับไก่ไข่ปลดระวาง จะเป็นไก่ไข่ที่ให้ไข่ติดต่อกันประมาณปีครึ่ง (12-18 เดือน) ปรกติจะออกไข่ประมาณ 280 ฟอง/ปี สามารถสังเกตได้ง่ายคือ จะให้ไข่น้อยกว่า 60% ของรุ่นหรือลือดเดียวกัน สามารถมีรายได้จากการขายเป็นไก่เนื้อได้ ดังนั้นควรหาไก่ไข่สาวมาทดแทนเพื่อผลผลิตที่ต่อเนื่องต่อไป ส่วนอุปกรณ์อื่นๆ ยังคงสามารถใช้งานได้ปกติ ไม่จำเป็นต้องซื้อใหม่ อาจตรวจเช็คอุปกรณ์ที่ชำรุดเพื่อทำการซ่อมแซมให้ใช้งานได้ต่อไป ส่วนของไก่ไข่สาว หากสามารถเพาะเลี้ยงเองได้ ก็จะช่วยลดต้นทุนส่วนนี้ลงไปได้

การตลาดไข่ไก่ในประเทศไทย

2.1 รูปแบบการตลาด

จากการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีในการผลิต และรูปแบบการเลี้ยงไก่ไข่ ทำให้แนวทางการตลาดไข่ไก่ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมค่อนข้างมากทั้งเรื่องของรูปแบบและวิธีการทางการตลาด ซึ่งสามารถแบ่งรูปแบบการตลาดได้ 2 รูปแบบ คือ

1) ตลาดไข่ไก่จากเกษตรกรอิสระ (ขนาดย่อย ขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่) และตลาดไข่ไก่จากบริษัท (ขนาดใหญ่และขนาดใหญ่มาก) โดยตลาดไข่ไก่จากเกษตรกรอิสระมีการเคลื่อนย้ายสินค้าผ่านกลไกหลักคือ คนกลาง ซึ่งสามารถแบ่งช่องทางการตลาดได้เป็น 3 ช่องทาง คือ

1.1) เกษตรกรอิสระจำหน่ายไข่ไก่ให้แก่ผู้รวบรวม (ล้ง) ในรูปของไข่คละขนาด จากนั้นผู้รวบรวมจะทำการคัดขนาดไข่ออกเป็นขนาดต่าง ๆ แล้วจึงนำไข่ไก่ไปขายให้กับผู้ค้าปลีกไข่ไก่ในตลาดสดหรือตลาดนัดทั่วไป

1.2) เกษตรกรอิสระขายไข่ไก่ให้กับสหกรณ์ผู้เลี้ยงไข่ไก่ จากนั้นสหกรณ์ทำการคัดแยกขนาดไข่แล้วจัดส่งให้ผู้รวบรวมเป็นผู้กระจายสินค้า และไข่ไก่บางส่วนจะจำหน่ายให้ผู้ค้าปลีกและจำหน่ายให้ผู้บริโภคโดยตรงซึ่งสามารถจำหน่ายได้ในราคาที่สูงขึ้น

1.3) เกษตรกรขายไข่ไก่ให้กับผู้ใช้ในอุตสาหกรรมโดยตรง ซึ่งสามารถแบ่งผู้ใช้ในอุตสาหกรรมได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ใช้ขนาด

เล็ก ประเภทร้านเบเกอรี่ ร้านขนมหวาน ร้านขนมไทย โดยมีปริมาณการใช้ไข่ไก่ประมาณวันละ 80 – 150 ฟอง และกลุ่มผู้ใช้ไข่ไก่ขนาดใหญ่ อาทิ ผู้ผลิตเต้าหู้ไข่ บะหมี่สด แผ่นก๊วยว มีปริมาณการซื้อไข่ไก่ประมาณวันละ 4,000– 5,000 ฟอง

2) ตลาดไข่ไก่จากบริษัท ผลผลิตไข่ไก่อาจมาจากฟาร์มของบริษัทและเกษตรกรภายใต้พันธะสัญญาของบริษัทซึ่งสามารถแบ่งเส้นทางการกระจายไข่ไก่ไปยังผู้บริโภคได้ 6 ช่องทาง คือ

2.1) บริษัททำการคัดแยกขนาดไข่และตรวจสอบคุณภาพไข่ไก่อจากนั้นส่งไปจำหน่ายยังร้านจำหน่ายตนเอง เพื่อจำหน่ายให้กับผู้บริโภค

2.2) บริษัทที่มีความสามารถในการคัดแยกขนาดไข่ มีสถานที่เก็บรักษาและบรรจุไข่ไก่อลงในบรรจุภัณฑ์ที่มีมาตรฐาน มีปริมาณการผลิตไข่ไก่อมากและมีความสามารถที่จะยอมรับเครดิตเทอมของห้างค้าปลีกสมัยใหม่ได้ จะจำหน่ายไปยังร้านค้าปลีกสมัยใหม่

2.3) ขายให้กับผู้ค้าปลีกเพื่อจำหน่ายไปยังผู้บริโภค

2.4) ขายให้ผู้ใช้ในอุตสาหกรรมเช่นอุตสาหกรรมขนม อุตสาหกรรมแปรรูป เป็นต้น

2.5) ขายให้ผู้รวบรวม ซึ่งผู้รวบรวมจะนำไปจำหน่ายต่อไปยังผู้บริโภค

2.6) บริษัทส่งออกไข่ไก่ไปยังต่างประเทศปัจจุบันการจำหน่ายไข่ไก่มีช่องทางที่หลากหลายมากขึ้น จากอดีตผู้เลี้ยงไข่ไก่

ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระทำให้ต้องหาช่องทางในการจัดจำหน่ายไข่ไก่เองทั้งจำหน่ายหน้าฟาร์มและจำหน่ายให้กับผู้รวบรวม (ล้ง) โดยที่ผู้รวบรวมจะจัดจำหน่ายให้กับผู้ค้าปลีก ผู้ค้าส่งหรือรถเร่ขายตามชุมชนต่าง ๆ แต่ในปัจจุบันโครงสร้างผู้เลี้ยงไก่ไข่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ผลผลิตไข่ไก่ในประเทศจำนวนมากเป็นผลผลิตจากผู้เลี้ยงขนาดใหญ่ที่มีจำนวนน้อยรายซึ่งส่วนใหญ่เป็นบริษัทครบวงจร ทำให้มีความพร้อมในด้านการจัดจำหน่ายผลผลิต โดยช่องทางการตลาดที่ได้รับความนิยมมากขึ้นคือ ร้านค้าปลีกสมัยใหม่และร้านค้าของตนเองในปัจจุบันมีผู้ประกอบการรายใหญ่เพียงไม่กี่รายแต่สามารถครองตลาดไข่ไก่ในประเทศไทยได้ถึงร้อยละ 50 ของตลาดไข่ไก่ทั้งหมดในประเทศ

ตลาดจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์

ตลาดเกษตรอินทรีย์ เกิดจากในปัจจุบันผู้คนให้ความสนใจและตระหนักรู้เรื่องสุขภาพ และสิ่งแวดล้อมมากขึ้น โดยเฉพาะการบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพ อาหารที่ปลอดภัยและมีประโยชน์ จนทำให้ตลาดผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์เกิดขึ้นมากมาย ตั้งแต่ตลาดในระดับชุมชน ไปจนถึงตลาดโมเดิร์นเทรด ตลาดเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทยตื่นตัวกันมากขึ้น เมื่อมีการจัดประชุมนานาชาติเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทย โดยสมาพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ (IFOAM) และองค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ

(Food and Agriculture Organization – FAO) การมีกิจกรรมเกษตรอินทรีย์ระหว่างประเทศ กระตุ้นให้เกิดความสนใจ ทั้งในการผลิตการบริโภค และการผลักดันนโยบายด้านเกษตรอินทรีย์อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น จนถูกยกระดับ ให้เป็นวาระแห่งชาติ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยสำคัญอื่นๆ ที่ทำให้เกิดการขยายตัวของตลาดเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้น คือ การใช้ตรารับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของสำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (มกท.) และของกรมวิชาการเกษตร มีผู้ประกอบการค้าปลีก ที่มีนโยบายการตลาดเกษตรอินทรีย์ โดยเฉพาะ เช่น ร้านเลมอนฟาร์ม ผู้ประกอบการค้าปลีกขนาดใหญ่ โดยเฉพาะโมเดิร์นเทรด เห็นแนวโน้มทิศทางของตลาดเกษตรอินทรีย์ จึงได้เริ่มจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์กันเพิ่มมากขึ้น เช่น ห้าง Tops Supermarket, Carrefour, Foodland, Emporium และ Siam Paragon

รูปแบบและช่องทางของการตลาดเกษตรอินทรีย์

1. การตลาดระบบสมาชิก เป็นรูปแบบการตลาดที่เก่าแก่ที่สุดของขบวนการเกษตรอินทรีย์ที่เชื่อมต่อโดยตรงระหว่างเกษตรกรผู้ผลิตและผู้บริโภค ระบบตลาดนี้มีหลักการพื้นฐานว่า ผู้บริโภคตกลงกับเกษตรกรผู้ผลิต ในการซื้อผลผลิตเกษตรอินทรีย์ที่ผลิตได้ตามฤดูกาล โดยผู้บริโภคจะชำระเงินล่วงหน้าให้กับเกษตรกร หลังจากเก็บเกี่ยว ผลผลิตจะถูกจัดส่งไป ณ จุดกระจายย่อยตามที่

ตกลงแล้วสมาชิกผู้บริโภคที่อยู่ในละแวกใกล้เคียงจะเป็นผู้มารับผลผลิตด้วยตนเอง การตลาดระบบนี้ เกษตรกรจะมีหลักประกันทางเศรษฐกิจ และมีโอกาสในการสื่อสารโดยตรงกับผู้บริโภค ส่วนผู้บริโภคเองก็สามารถไปเยี่ยมเยือนฟาร์มเกษตรกร เพื่อดูการผลิต หรือช่วยเกษตรกรทำงานในฟาร์มก็ได้มีกลุ่มผู้ผลิตที่จัดการตลาดในระบบนี้

2. ตลาดนัด ส่วนใหญ่จะอยู่ในท้องถิ่น หรือเมืองใหญ่ในต่างจังหวัด โดยส่วนมากมักจัดในสถานที่ที่มีผู้บริโภคอยู่หนาแน่น เช่น โรงพยาบาล ในเขตสถานที่ราชการ หรืออาจเป็นที่ว่าง ที่ผู้บริโภคสะดวกในการมาหาซื้อผลผลิต ตลาดนัดนี้มักจะเปิดเฉพาะวันที่แน่นอน แต่ไม่เปิดทุกวัน เช่น ทุกวันศุกร์ หรือวันเสาร์โดยมากจะเปิดขายเพียงครึ่งวันหรืออาจนานทั้งวัน โดยผู้ผลิตต้องมีมาจากหลากหลายกลุ่ม เพื่อจะได้มีผลผลิตที่หลากหลายมาจำหน่ายตลาดนัดเกษตรอินทรีย์ที่น่าสนใจ คือ ที่กาดนัดเกษตรอินทรีย์ ที่ตลาดเจเจ จังหวัดเชียงใหม่, ตลาดเขียว จังหวัดสุรินทร์, ตลาดเขียว จังหวัดยโสธร เป็นต้น

3. การตลาดช่องทางเฉพาะ เป็นการตลาดที่ดำเนินการโดยผู้ประกอบการที่มีนโยบายในด้านเกษตรอินทรีย์ อาหารสุขภาพและผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ชัดเจน สามารถดำเนินการได้หลายรูปแบบ เช่น ร้านขายผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม หรือซูเปอร์มาร์เก็ตเกษตรอินทรีย์ การตลาดลักษณะนี้สามารถเข้าถึง

ผู้บริโภคได้มากกว่าการตลาดระบบสมาชิก และมีผลผลิตที่หลากหลายจากเกษตรกรที่มีความเชี่ยวชาญในการผลิตเฉพาะทาง รวมทั้งอาจมีการแปรรูปผลิตภัณฑ์แบบง่ายๆ มากกว่าด้วย ตัวอย่างของการตลาดเฉพาะทางคือ ร้านนาวิไลต์, ร้านเลมอนฟาร์ม, ร้านไทสบาย เป็นต้น

4. การตลาดทั่วไป ในหลายประเทศตลาดเกษตรกรอินทรีย์ได้พัฒนาไประดับหนึ่ง จะพบว่าช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์เกษตรกรอินทรีย์จะขยายไปสู่ตลาดทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโมเดิร์นเทรดที่เป็นซูเปอร์มาร์เก็ต และห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ เพราะเมื่อความต้องการขยายตัวมากขึ้น ผู้ประกอบการค้าปลีกในตลาดทั่วไปต้องการดึงส่วนแบ่งการตลาด และสร้างภาพพจน์ให้กับหน่วยงานการเข้ามาของตลาดประเภทนี้

จะทำให้เกิดการแข่งขันกันในตลาดมากขึ้น โดยเฉพาะการหาผลิตภัณฑ์เกษตรกรอินทรีย์ใหม่ๆ ทั้งจากภายใน หรือต่างประเทศ รวมไปถึงการแข่งขันทางราคาด้วย ตัวอย่างของตลาดทั่วไป เช่น Tops Supermarket, Emporium, Villa Market และ Siam Paragon เป็นต้น

เทคนิคการใช้ประโยชน์

ประสิทธิผลของกระบวนการ	ประสิทธิภาพของผลผลิต
กระบวนการเลี้ยงไก่ไข่ตาม แนวเศรษฐกิจพอเพียงโดยการ ใช้เศษเหลือจากครัวเรือนและ โรงงานอุตสาหกรรมร่วมกับ สูตรอาหารแบบประหยัด สามารถเพิ่มรายได้ให้แก่ เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ได้	ผลผลิตที่ได้จากการเลี้ยงไก่ไข่ ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงโดย การใช้เศษเหลือจากครัวเรือน และโรงงานอุตสาหกรรม ร่วมกับสูตรอาหารแบบ ประหยัดคือไข่ไก่อารมณ์ดี คุณภาพของไข่ไก่ที่ดีดีกว่าไข่ ไก่ที่เลี้ยงแบบขังกรง และ สามารถจำหน่ายได้ในราคาที่สูงกว่า

บรรณานุกรม

การเลี้ยงไก่ไข่อินทรีย์ กิจกรรมส่งเสริมการทำปศุสัตว์อินทรีย์ ปี 2560 ศูนย์วิจัยและพัฒนาการปศุสัตว์ที่ 3 กองส่งเสริมและพัฒนาการปศุสัตว์ กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

การเลี้ยงไก่ไข่อินทรีย์แบบปล่อย ลดต้นทุน ผสมผสานกับแนวทางการเลี้ยงไก่แบบเศรษฐกิจพอเพียง. Available from. <http://xn12ccna3g8bebt2fseua9iew8bb5ecm.blogspot.com/2016/01/RaisingChickens-Low-Cost.html>

คู่มือการเลี้ยงไก่ระบบปล่อยอิสระและอินทรีย์. 2559 กลุ่มวิจัยและพัฒนาสัตว์ปีก สำนักพัฒนาพันธุ์สัตว์กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรุงเทพฯ

ตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ไทย กรีนเน็ต Green Net Available from. <https://www.greennet.or.th>

แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ปรัชญาเศรษฐกิจที่ทำได้จริง. Available from. <https://www.krungsri.com/bank/th/plearnplearn/practical-self-sufficienteconomy-philosophy.html>

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง Available from. [https://sites.google.com/site/prachyasersthkicphxpheiing12 / - siteprachyasersthkicphxpheiing12](https://sites.google.com/site/prachyasersthkicphxpheiing12/siteprachyasersthkicphxpheiing12)

เลี้ยงไก่ไข่อินทรีย์ บ้านปอแดงโคกสำราญบ้านแฮด. Available
from.[http://ban-pkh.blogspot.com/p/blog-
page_30.html](http://ban-pkh.blogspot.com/p/blog-page_30.html)